

Økonomi. Hvilke sykepleiefaglige begrunnelser er gjort når pasientene vekkes klokka 04 for å ta morgenstell?

Morgenstell midt på natta

Fakta

Berit Daae Hustad

leder av Rådet for sykepleieetikk

Rådet for sykepleieetikk har fått flere henvendelser fra sykepleiere som forteller om arbeidsoppgaver som de nå er pålagt utført om natten. De er pålagt å vekke et antall pasienter på sykehjem i 04.00 tiden, for å bli stelt ferdig til neste dag. Formålet er å redusere antall dagvakter for å spare penger.

Hvilke sykepleiefaglige begrunnelser er gjort når slik prosedyre innføres? Hvilke hjemler i lovverket er anvendt når slike rutiner innføres?

«Grunnlaget for all sykepleie skal være respekten for det enkelte menneskets liv og iboende verdighet. Sykepleie skal bygge på barmhjertighet, omsorg og respekt for menneskerettighetene, og være kunnskapsbasert».

NEPPE KUNNSKAPSBASERT. Hvor er omsorgen, barmhjertigheten, respekten og den iboende verdigheten i handlingen, når man vekker pasienten midt på natten for morgenstell? Er dette en kunnskapsbasert handling? Er det anbefalt i forskningsbasert litteratur at pasienten bare får en halv natt søvn? Hva sier litteraturen om å bli vekket klokken 04 mens man blir liggende fastende frem til kanskje klokken 9 før frokosten blir servert?

Eldre som bor i institusjon er en sårbar gruppe mennesker. Mange er ikke i stand til å forsvare sine rettigheter, og i tillegg er de ofte ikke samtykkekompetente. De har pårørende eller verge som skal ivareta deres interesser, men vet de om en slik praksis? Eldre i dag har heller ikke levd i en tid der det har vært

«Uverdigg pasientbehandling er med på å forringe livskvaliteten.»

vanlig «å stå på kravene» og forlange å bli hørt. Er slike prosedyrer innført fordi det stort sett er pasienter som ikke kan forsvare sine rettigheter?

Man kan spørre seg om slike rutiner ville blitt innført i en sykehusavdeling, med unge samtykkekompetente pasienter? Det betviles sterkt.

PASIENTEN I SENTRUM. Vi er forpliktet til en praksis som er i tråd med yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere. Retningslinjene utdypet hvordan sykepleierens menneskesyn og grunnleggende verdier bør vernes i praksis, og konkretiserer hva vi strekker oss etter for å sikre god praksis innen profesjonen og i møte med pasienten.

Dette er forpliktelser vi strekker oss etter, spesielt når det gjelder mennesker som er ekstra sårbare og som ikke kan forsvare seg selv, slik de fleste eldre på sykehjem i dag. Forsvarsløse pasienter er «prisgitt» at de som ivaretar dem, setter sykepleiefaget og pasienten i sentrum, slik at de forvalter god omsorg og omsorgsfull pleie.

Yrkesetiske retningslinjer § 2: «Sykepleieren ivaretar den enkelte pasients verdighet og integritet, herunder retten til helhetlig sykepleie, retten til å være medbestemmende og retten til ikke å bli krenket».

Det er altså slik at alle pasienter har rett til medbestemmelse. Hvis pasienten ikke kan ivareta sine egne interesser, er det pårørende/verge som skal forsvare deres rettigheter, men det fordrer at de får vite om en slik praksis.

I tillegg § 2.7: «Sykepleieren beskytter pasienten mot krenkende handlinger som ulovlig og unødvendig rettighetsbegrensning og tvang».

Å vekke eldre pasienter så tidlig som kl. 04 for å ta morgenstell og begrunne det med at de er for få på dagtid til å stelle alle pasienter, er tuftet på økonomi og ikke på et sykepleiefaglig fundament.

Rådet for sykepleieetikk vil vise til Helsepersonelloven § 4 og kravet til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp. Det kan stilles spørsmål ved om det er faglig forsvarlig og omsorgsfull hjelp å vekke pasienten klokken 04 for morgenstell. De mellommenneskelige verdiene må være ivaretatt, først da er hjelpen omsorgsfull.

I Verdighetsgarantien § 3 i Helse- og omsorgstjenesteloven står det at pasienten har rett til normal døgnrytme.

Også Forskrift om Kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene, den såkalte Kvalitetsforskriften, beskriver at man har krav på normal livs- og døgnrytme.

Uverdige pasientbehandling er med på å forringe livskvaliteten. Pasienten er alltid den svake part. Ledere og andre bør utføre sykepleie i tråd med yrkesetiske retningslinjer. En slik praksis strider mot svært mange paragrafer både i retningslinjer og lovverk, og den bør snarest opphøre.

ET LEDERANSVAR. Ledere og arbeidsgiver har et overordnet ansvar for at organiseringen av helsetjenesten er forsvarlig. Retningslinjene § 1.5: «Ledere av sykepleietjenester har et særskilt ansvar for å skape rom for fagutvikling og etisk refleksjon, og bruker yrkesetiske retningslinjer som et styringsverktøy».

Helsepersonelloven kap. 3 gir en begrensning i arbeidsgivers styringsrett. Den beskriver at det skal være tilstrekkelige personalressurser med de kvalifikasjoner som er nød-

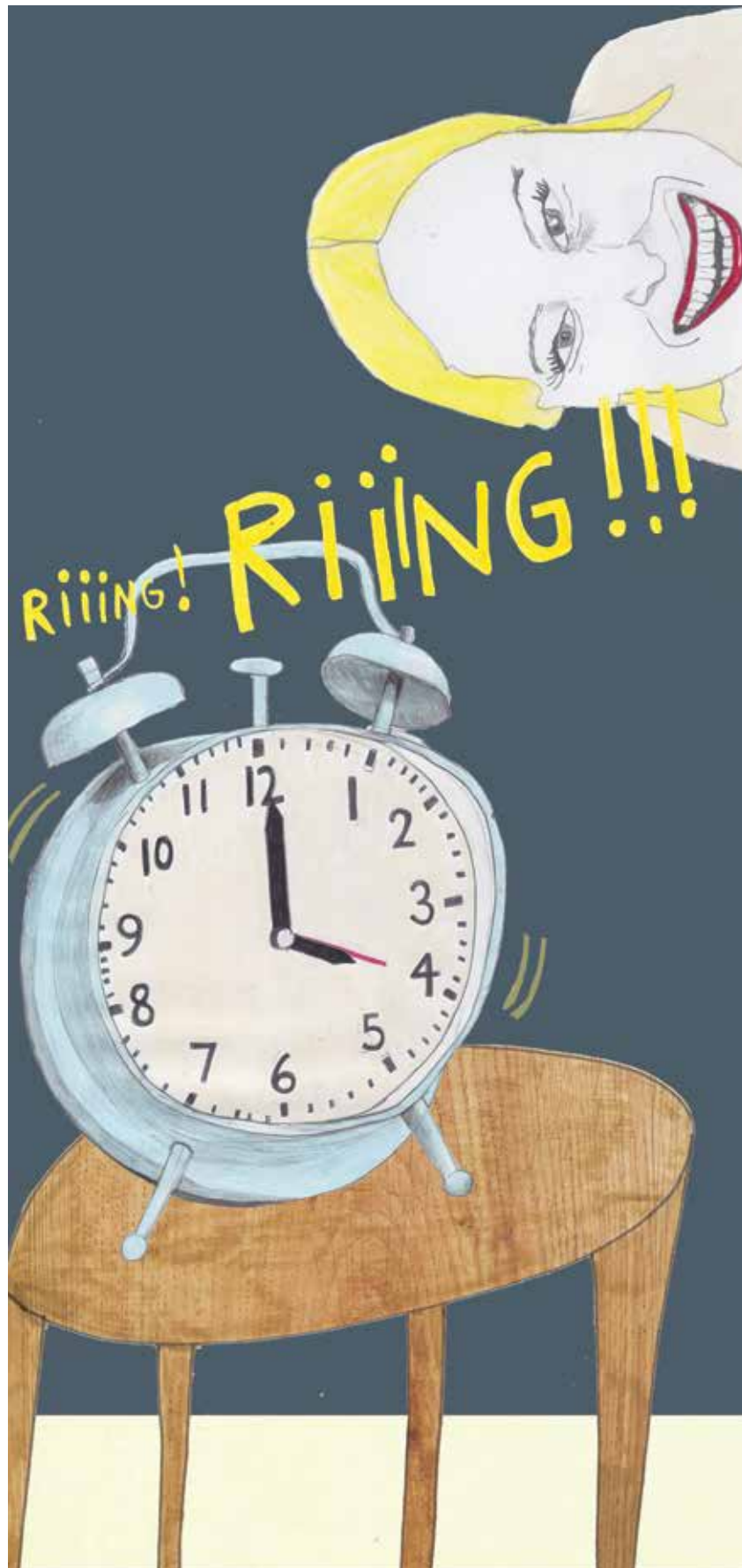
«Arbeidsgiver/ledere skal legge til rette for kunnskapsbasert praksis.»

vendig, slik at helsepersonell kan utføre sine oppgaver i tråd med lovpålagte plikter og faglig forsvarlighet. Rammefaktorene påvirker hvordan praksis utøves.

Arbeidsgiver/ledere skal legge til rette for kunnskapsbasert praksis, som er en viktig forutsetning for kvalitet. Kunnskapsbasert sykepleie innebærer bevisst bruk av ulike kunnskapskilder, blant annet forskningsbasert kunnskap. Faglig skjønn, basert på kliniske erfaringer og etiske refleksjoner, samt pasientens ønsker må være med i sykepleiehandlingen.

Ingen pasienter bør vekkes før klokken 06 for morgenstell. Det er det sykepleiefaglige forsvarlige som må avgjøre hvordan ressursene forvaltes og ikke bare det økonomiske.

Hvordan vil du som sykepleier få avvirket en slik praksis? ●

Illustrasjon: Kathrine Kristiansen